

УДК 378:811.11
DOI 10.32782/NPU-VOU.2024.4(95).08

Арина ФРУМКІНА

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри германських та східних мов і перекладу
Міжнародний гуманітарний університет
<https://orcid.org/0000-0003-2635-685X>

ФОРМУВАННЯ ФЛЕКСИВНОГО МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглядається інтегрований підхід до навчання молодших школярів із фокусом на формуванні флексивного англомовного мовлення через викладання малювання засобами англійської мови. Інтегроване навчання є ключовим компонентом сучасної освіти, яке сприяє цілісному засвоєнню знань і гармонійному розвитку учнів. Особливу увагу приділено природному засвоєнню граматичних конструкцій англійської мови через імітацію, творчі завдання та практичну діяльність. Досліджено методи реалізації цього підходу, етапи навчального процесу, зокрема розвиток розуміння, продуктивне засвоєння та активізацію мовлення. Показано, як інтегроване навчання допомагає учням долати мовний бар'єр, формувати базові мовленнєві навички й лексичний запас, необхідний для комунікації. Висвітлено переваги та виклики такого підходу, запропоновано практичні рекомендації для його реалізації. Робота окреслює перспективи подальшого вдосконалення інтегрованого навчання як ефективного засобу формування іншомовних компетенцій у молодших школярів.

Ключові слова: інтегроване навчання, флексивне мовлення, НУШ, нова українська школа, іншомовна комунікація, англійська мова, учні початкових класів.

Aryna FRUMKINA

FORMATION OF FLEXIVE SPEECH DURING INTEGRATED LEARNING OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN USING ENGLISH

The article examines an integrated approach to teaching younger schoolchildren with a focus on the formation of flexive English speech through the use of drawing lessons in English. Integrated learning is a key component of modern education, promoting holistic knowledge acquisition and harmonious development of students. Special attention is paid to the natural acquisition of English grammatical constructions through imitation, creative tasks, and practical activities. The study explores methods of implementing this approach, the stages of the learning process, including the development of understanding, productive acquisition, and activation of speech. It demonstrates how integrated learning helps students overcome language barriers, develop basic speech skills, and build the lexical foundation necessary for communication. The article highlights the advantages and challenges of this approach, offering practical recommendations for its implementation. The

study outlines prospects for further development of integrated learning as an effective means of forming foreign language competencies in younger schoolchildren.

Key words: integrated learning, integrated teaching, flexive speech, New Ukrainian School, foreign language communication, English language, primary school students.

Аналіз багатьох наукових праць сучасних українських та зарубіжних дослідників показав, що досягнення фахової підготовки майбутніх вчителів і становлення їх умінь іншомовної комунікації стає можливим за умови інтегрованого навчання, у якому вивчаються змістовні дисципліни засобами іноземної мови.

Інтегроване навчання є важливим компонентом сучасної освіти, який забезпечує більш цілісний і гармонійний розвиток учнів. У контексті початкової школи інтеграція навчальних предметів має додаткові переваги, оскільки сприяє кращому засвоєнню матеріалу через створення зв'язків між різними галузями знань. Упровадження такого підходу набуває особливого значення в рамках концепції «Нової української школи», що акцентує увагу на формуванні компетенцій, необхідних для успішного життя в багатомовному та мультимедійно насиченому світі.

Необхідність досягнення високих результатів у професійному іншомовному спілкуванні підтверджена **законом № 9432 від 26.06.2024** [1] про новий статус англійської мови в Україні як однієї з мов міжнародного спілкування. У цьому контексті інтегроване навчання набуває ще більшої актуальності, оскільки опанування предметів з іншомовним супроводом має розпочинатися вже на початкових етапах шкільної освіти [5]. Такий підхід закладає міцні основи не лише предметних знань і вмінь дітей, але і їхньої іншомовної мовленнєвої компетенції, сприяючи їхній готовності до подальшого життя та професійної діяльності в глобалізованому світі.

В український і зарубіжній лінгводидактиці відомі дослідження з іншомовного навчання різних освітніх предметів. Це наукові праці українських учених: О. Бігич [1], О. Тарнопольського [6], Р. Мартинові [3, 4] та їх послідовників: Л. Добровольської, С. Кожушко, З. Корневої, І. Левчик, І. Миркович, О. Попель, Н. Скіби; а та-

кож наукові доробки зарубіжних учених: Д. Койл, С. Фолдер, Д. Марш, Д. Поллард, В. Помикало, А. Шведел, У. Ваннагат, Д. Вольф.

Вони зробили значний внесок в обґрунтування доцільності інтегрованих процесів навчання; представили різноманітні моделі процесів досягнення інтегрованих умінь; визначили методичні дії щодо опанування як технічних, так і гуманітарних курсів засобами іноземної мови; обґрунтували й розробили етапи процесів інтегрованого навчання студентів вищих навчальних закладів та учнів загальноосвітніх шкіл.

Метою цієї статті є дослідження інтегрованого підходу до навчання молодших школярів із зосередженням на формуванні флексивного англомовного мовлення через викладання малювання засобами англійської мови. У статті аналізуються методи впровадження цього підходу, описуються етапи навчального процесу, розглядаються його ключові переваги та виклики. Особлива увага приділяється природному засвоєнню граматичних конструкцій через імітацію та творчі завдання. Також визначаються перспективи подальшого розвитку інтегрованого навчання для забезпечення ефективної іншомовної підготовки учнів.

Поняття інтегрованого навчання об'єднує різні дисципліни у єдиний освітній процес, у якому знання з однієї сфери допомагають у вивченні іншої. Це забезпечує міждисциплінарність [8], цілісність і більш ефективно використання навчального часу. Наприклад, навчання малювання засобами англійської мови дає змогу не лише оволодівати технікою зображення, а й розвивати іншомовну компетенцію.

Інтегроване навчання також уможливорює врахування індивідуальних особливостей учнів, оскільки воно спирається на практичну діяльність, яка є зрозумілою і цікавою для молодшого шкільного віку. Такий підхід створює умови для ефектив-

ного поєднання навчальних завдань із природними інтересами дітей, що забезпечує високу мотивацію до навчання. З метою реалізації цього підходу на практиці потрібно керуватися **ключовими принципами**, які допомагають формувати ефективний освітній процес [7].

До таких принципів відносимо:

1. Цілісність сприйняття знань. Одним з основних завдань інтегрованого навчання є формування у дітей системного бачення світу. Завдяки одночасному засвоєнню знань із кількох галузей учні краще розуміють зв'язки між предметами, що сприяє більш глибокому усвідомленню отриманого матеріалу. Наприклад, навчання малювання засобами англійської мови дає змогу дитині не лише розвивати художні навички, але й запам'ятовувати терміни, пов'язані з кольорами, формами, предметами, у процесі творчої діяльності. Такий підхід стимулює активізацію міжпівкульної взаємодії мозку, що є ключовим для розвитку як гуманітарних, так і технічних здібностей.

2. Практичність. Практичне спрямування інтегрованого навчання дає можливість учням застосовувати отримані знання в реальному житті. Наприклад, виконання завдань із малювання в процесі навчання англійської мови забезпечує краще розуміння інструкцій, вивчення нової лексики та її закріплення через активну діяльність. Водночас такі завдання стають більш цікавими, оскільки мають конкретний результат – малюнок, який діти можуть продемонструвати своїм однокласникам чи батькам. Практичність сприяє також розвитку навичок, які залишаються актуальними протягом усього життя, як-от комунікація, планування діяльності та робота за інструкцією.

3. Орієнтація на творчий розвиток. Творчість є важливою складовою інтегрованого навчання, оскільки вона стимулює дітей мислити нестандартно, знаходити нові способи вирішення завдань і виражати свої ідеї. Наприклад, під час творчо-зображувального етапу учні можуть створювати сюжетні малюнки на теми «Мій улюбле-

ний день» або «Фантастична тварина», використовуючи вивчену англійську лексику для опису своїх робіт. Така діяльність розвиває креативність, зміцнює зв'язок між вербальними та невербальними способами комунікації, а також формує уявлення про красу й гармонію у світі.

4. Створення іншомовного середовища. Інтегроване навчання забезпечує природне занурення в мовленнєве середовище, що є одним із найефективніших способів опанування мови. Уроки, під час яких діти малюють і спілкуються англійською мовою, створюють умови для її практичного використання. Учнічують і повторюють мовленнєві зразки, реагують на команди, формують запитання та відповіді в реальних комунікативних ситуаціях. Таке середовище сприяє зниженню психологічного бар'єра у вивченні іноземної мови, допомагаючи дітям впевнено застосовувати її у різних життєвих контекстах.

Крім зазначених базових принципів, інтегроване навчання може передбачати: *принцип взаємодії*, що має на меті залучення до групової роботи, де діти спільно виконують завдання, обмінюються ідеями та вчать працювати в команді; *принцип поступовості*, у рамках якого всі завдання адаптуються до рівня підготовки учнів, починаючи з простих вправ і переходячи до більш складних; *принцип рефлексії*, завдяки якому діти вчать аналізувати свою діяльність, оцінювати результати роботи та висловлювати свої думки англійською мовою.

Таким чином, принципи інтегрованого навчання створюють багатовимірну освітню платформу, яка не лише сприяє засвоєнню знань, але й розвиває комплексні компетентності, необхідні для сучасного світу.

Навчання молодших школярів малювання засобами англійської мови, яку діти ще не знають, формує у них флексивне англомовне мовлення.

Формування флексивного англомовного мовлення у першокласників, які починають вивчати малювання засобами англійської мови, потребує інтегрованого

підходу, де акцент робиться на поступовому і природному засвоєнні граматичних форм через практичну діяльність. Англійська мова має синтетично-аналітичну природу, тому робота з флексіями (змінami закінчень слів) зосереджується на базових формах, пов'язаних із вживанням дієслів, іменників та прикметників у повсякденних ситуаціях.

Формування флексивного англомовного мовлення проходить на трьох етапах:

1. Початковий етап: розвиток розуміння та імітація. На початковому етапі формування флексивного англомовного мовлення у дітей головним завданням є знайомство з базовими граматичними структурами англійської мови через зрозумілу та практичну діяльність. Цей етап спрямований на створення у дітей початкового рівня розуміння мови, розвитку вмінь слухати, наслідувати й повторювати прості мовленнєві зразки.

Мета цього етапу – навчити дітей розпізнавати основні мовні конструкції, які супроводжують їхню діяльність, і повторювати їх у процесі виконання завдань. Наприклад, під час уроків малювання діти ознайомлюються з назвами предметів і дій, наприклад *This is a circle* або *Draw a line*. Важливим є також використання дієслів у наказовій формі, зокрема *Draw!*, *Color!* чи *Cut!*, що дає змогу учням легко виконувати інструкції. Для того щоб розвинути розуміння й асоціації між словами та діями, активно використовуються прикметники, як-от *red line* чи *big circle*. Це дає змогу дітям поступово формувати зв'язок між предметами та їхніми характеристиками.

У цьому контексті основна роль відводиться вчителю, який створює інтуїтивно зрозумілу систему взаємодії через демонстрацію об'єктів і дій. Наприклад, учитель може малювати коло, супроводжуючи це коментарем *This is a circle*, що допомагає учням асоціювати слово з візуальним образом. Активне використання ігрових підходів значно полегшує навчання. Такі завдання, як «Повтори і зроби», коли учні виконують інструкції типу *Draw a tree* або *Color the ball red*, стимулюють природний

процес запам'ятовування і розвивають навички слухання та виконання команд.

На першому етапі діти формують початковий словниковий запас, необхідний для розуміння й виконання простих інструкцій. Вони вчаться відповідати на запитання вчителя, відтворювати звукові й інтонаційні особливості англійської мови, що стає основою для подальшого розвитку мовленнєвих навичок. Такий підхід дає можливість створити комфортні умови для знайомства з новою мовою, закріплюючи її використання через постійний зв'язок із практичною діяльністю.

2. Етап продуктивного засвоєння: формування базових граматичних навичок. На етапі продуктивного засвоєння головним завданням є формування базових граматичних навичок англійської мови через активне використання її елементів у процесі малювання. Діти переходять від простого імітування мовленнєвих зразків до їх свідомого використання. Це досягається завдяки інтеграції мовленнєвої діяльності з практичними завданнями, які стимулюють розуміння й використання ключових граматичних форм.

Метою цього етапу є ознайомлення учнів з основними флексіями англійської мови через прості мовленнєві конструкції, що виникають у процесі творчої діяльності. Діти поступово засвоюють граматичні правила, зокрема вживання множини іменників у контексті (наприклад, *Draw two squares!* чи *Color two squares!*). Важливим аспектом є також ознайомлення з флексіями дієслів у теперішньому часі для третьої особи однини (*she draws, he colors*), що дає змогу учням зрозуміти й використовувати узгодження дієслів із підметом. Крім того, на цьому етапі діти вивчають базові форми дієслова *to be*, наприклад *The ball is red, The leaves are green*, які допомагають їм будувати прості описові речення.

Важливим підходом є пояснення змін у формах слів через практичні приклади. Учитель може запропонувати дітям малювати предмети в різних кількостях і при цьому звертати увагу на використання множини. Для цього застосовуються

інструкції на кшталт *Draw three red apples!* або *Color two blue squares!*, які показують залежність між числом предметів і зміною іменників. Паралельно дітям пояснюють, як форма дієслова змінюється залежно від особи: *He draws a line, She colors the star*. Постійне повторення таких прикладів допомагає учням усвідомити логіку граматичних змін і легко їх застосовувати.

Таким чином, на цьому етапі діти поступово переходять від простого наслідування до самостійного використання граматичних форм у контексті малювання. Це не лише допомагає закріпити базові мовленнєві навички, але й сприяє розвитку впевненості у використанні англійської мови для опису дій і предметів, які вони створюють.

3. Етап творчого використання мови: активізація флексій у мовленні. На етапі творчого використання мови головним завданням є стимулювання природного й несвідомого використання граматичних форм англійської мови, спираючись на імітацію та активне залучення учнів до творчої діяльності. Цей етап базується на принципах флексивного мовлення, де учні, виконуючи завдання, несвідомо засвоюють граматику через повторення та практичне застосування мовленнєвих конструкцій у реальному контексті.

Основною метою цього етапу є забезпечення ситуацій, у яких діти самостійно застосовують вивчені мовні та мовленнєві зразки, створюючи при цьому малюнки й коментуючи свої дії англійською. Наприклад, під час роботи над малюнком учні спонтанно використовують фрази на кшталт *This is my big red house. It has three windows*. Такий підхід дає змогу дітям природно занурюватися в мовленнєве середовище, поступово інтегруючи граматичні правила без спеціального акценту на їх вивченні.

На цьому етапі важливим є створення умов, у яких мова стає засобом вираження творчої ідеї, а не предметом навчання. Наприклад, завдання *Describe your picture!* Дає змогу учням описувати створені зображення англійською мовою, використовуючи

вже знайомі конструкції. Якщо дитина намалювала дерево, її коментар може звучати так: *This is a big tree. It has green leaves*. Учні не зосереджуються на правильності граматичних форм, але через багаторазове використання вони поступово засвоюють їх.

Групові проекти створюють додаткові можливості для природної імітації. У спільній роботі кожна дитина додає елемент до загального малюнка й описує свої дії, наприклад: *I draw a bench, Here are two trees, This is a path*. Діти не лише використовують мову, а й слухають однолітків, що стимулює їхнє мовленнєве навчання через імітацію.

Інтерактивні вправи на зразок запитань і відповідей також сприяють розвитку флексивного мовлення. Наприклад, один учень запитує: *What is this?* – інший відповідає: *This is a car*. Такі взаємодії імітують реальне спілкування, у якому учні несвідомо засвоюють правила побудови речень.

Етап творчого використання мови є кульмінацією процесу формування флексивного мовлення, оскільки діти активно застосовують знання в реальних ситуаціях, не фокусуючись на граматиці, але водночас ефективно її засвоюючи. Цей підхід допомагає їм природно інтегрувати мову у творчий процес, розвиваючи впевненість і здатність до спонтанного англомовного спілкування.

Після проходження трьох основних етапів формування флексивного англомовного мовлення учні починають демонструвати впевненість у використанні мови в контексті творчої діяльності. Однак, попри досягнення значного прогресу, процес навчання все ж не позбавлений труднощів. Деякі аспекти, як-от мовний бар'єр, складність засвоєння флексій або обмежений лексичний запас, можуть ускладнювати інтеграцію англійської мови в практичні завдання. Щоб забезпечити успішне подолання цих викликів, потрібно врахувати специфіку труднощів і застосувати ефективні підходи для їх вирішення.

До складнощів виникнення флексивного англомовного мовлення у молодших школярів відносимо: (1) *мовний бар'єр* –

один із найсерйозніших викликів для дітей, які не володіють англійською мовою. У перші дні навчання учні можуть відчувати труднощі через незнайомість із мовою, що може викликати невпевненість або стрес. Для подолання цього бар'єра використовуються ігрові методи навчання, які роблять процес цікавим і природним. Наприклад, навчання супроводжується рухливими іграми, де діти виконують інструкції вчителя, як-от *Draw a tree!* чи *Color the ball red!* Візуальні підказки, зокрема картки із зображеннями предметів і відповідними підписами, також допомагають учням легко асоціювати слова із їхніми значеннями. Емоційна підтримка вчителя та позитивна атмосфера на уроках сприяють зниженню мовного бар'єра й формуванню впевненості у дітей; (2) *складність флексій* у граматичній системі англійської мови є меншою, ніж у багатьох інших мовах, однак для першокласників навіть базові зміни форм слів можуть здаватися важкими. Наприклад, учням може бути складно зрозуміти, чому *draw* залишається незмінним, а *draws* використовується у третьої особи однини. Щоб зменшити складність, акцент робиться на найбільш уживаних формах, які діти чують у контексті малювання: *he draws, she colors, it is green*. Повторення цих конструкцій у різних завданнях допомагає дітям поступово засвоїти їх без додаткових пояснень. Виконання вправ у форматі ігор, наприклад створення малюнків із простими інструкціями, де потрібно описувати зображені об'єкти, забезпечує природне засвоєння цих форм; (3) *обмежений лексичний запас* також є важливим викликом на початковому етапі. Учні мають лише базові знання мови, тому використання складної лексики може сповільнити навчання. Для подолання цієї проблеми навчальний матеріал адаптується до рівня розуміння дітей. Використовуються прості слова, які легко пов'язати з предметами та діями у класі, як-от *circle, tree, red, blue, draw, color*. Лексика постійно повторюється в різних контекстах, щоб забезпечити краще запам'ятовування. Наприклад, якщо учень чує *Draw a blue circle!* кілька разів у різних завданнях,

це допомагає закріпити як значення слова, так і його вимову.

Таким чином, виклики в навчанні англійської мови молодших школярів через інтегроване малювання долаються завдяки ігровим методам, постійній підтримці учителя, повторюваності мовленнєвих конструкцій та адаптації навчального матеріалу до рівня дітей. Це дає змогу створити комфортне середовище для природного й ефективного навчання.

Після завершення курсу першокласники демонструватимуть здатність до спонтанного і природного використання англійської мови в контексті творчої діяльності. Основний акцент робиться на формуванні початкових навичок флексивного мовлення, які допоможуть дітям розпізнавати й використовувати базові граматичні конструкції англійської мови. Зокрема, учні зможуть застосовувати засвоєні флексії іменників, дієслів і прикметників у мовленні, що супроводжує процес малювання. Наприклад, вони легко складатимуть речення на кшталт *This is a green tree* або *I draw two squares*, демонструючи розуміння числових і граматичних змін.

Учні зможуть зрозуміти прості інструкції, які озвучує вчитель англійською мовою, і впевнено їх виконувати. Наприклад, команди *Draw a circle!* чи *Color the ball red!* стануть для них зрозумілими і природними у сприйнятті. Це свідчитиме про ефективність підходу, спрямованого на занурення в мовленнєве середовище через діяльність.

Діти також зможуть навчитись описувати свої малюнки англійською, використовуючи засвоєні флексії та конструкції. Вони зможуть сказати, наприклад, *This is my house. It has three windows and a red roof*, що стане показником формування не лише лексичних і граматичних знань, але й уміння інтегрувати їх у комунікативні ситуації.

Формування початкової мовленнєвої бази стане фундаментом для подальшого вивчення англійської мови. Учні розвиватимуть здатність сприймати мову як природний засіб спілкування, що забез-

печить їхню готовність до ускладнення мовних завдань у майбутньому. Ця база відкриватиме можливості для більш глибокого вивчення мови у старших класах, а також для її використання в реальних життєвих ситуаціях. Таким чином, курс інтегрованого навчання закладає міцні основи для всебічного розвитку мовленнєвих навичок і творчих здібностей учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бігич, О. Б.** (2000). Вправи з навчання техніки читання та письма англійською мовою на початковому ступені. Київ: Ленвіт, 2000. 64 с.
2. **Закон України** (2024). Про застосування англійської мови в Україні від 4 червня 2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> (дата звернення: 11.12.2024).
3. **Мартинова, Р.** (2023). Розвиток методики навчання іноземних мов у дослідженнях зарубіжних учених. *Український педагогічний журнал*, 4, 104–114. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-104-114>.
4. **Мартинова, Р.** (2024). Змішані методи як засіб удосконалення іншомовного мовлення народів різних країн світу в першій половині XX століття. *Український педагогічний журнал*, 3, 167–178. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-3-167-178>.
5. **Редько, В. Г.** (2018). Оновлення змісту навчання іноземних мов у сучасній шкільній освіті – прерогатива нової української школи. *Іноземні мови в школах України*. № 4. С. 10–15.
6. **Тарнопольський, О.** (2019). Три головних парадигми у викладанні іноземних мов у XXI сторіччі: пролегомени до створення єдиного підходу до їх навчання. *Іноземні мови*. № 2 (98). С. 3–9. <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2019.2.169307>.
7. **Фрумкіна, Арина** (2023). Інтегроване навчання учнів початкової школи освітньої та англійської мовленнєвої діяльності. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. Випуск 4 / 2023 (141). С. 20–25. <https://doi.org/10.32782/1995-0519.2023.4.2>.
8. **Frumkina, A.** (2023). Theoretical and Empirical Models of Organizational Learning Processes in Knowledge Management. *Economics. Ecology. Socium*, 7 (3), 49–64. <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2023.7.3-5>.
9. **Giesler, T.** (2019). Munich works: German perspectives on the history of language learning and teaching. *Language & History*. P. 265–269.

REFERENCES

1. **Bihych, O.B.** (2000). Vpravy z navchannia tekhniky chytannia ta pysma anhliiskoiu movoiu na pochatkovomu stupeni [Exercises for Teaching Reading and Writing Techniques in English at the Elementary Level]. Kyiv: Lenvit. 64 p. [in Ukrainian].
2. **Zakon Ukrayiny** (2024). Pro zastosuvannia anhliiskoi movy v Ukrayini vid 4 chervnia 2024 roku. [LAW OF UKRAINE (2024). On the Application of the English Language in Ukraine dated June 4, 2024]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> (last accessed: 11.12.2024) [in Ukrainian].
3. **Martynova, R.** (2023). Rozvytok metodyky navchannia inozemnykh mov u doslidzhenniakh zarubizhnykh uchenykh [The Development of Foreign Language Teaching Methods in the Research of Foreign Scholars]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 4, 104–114. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-104-114> [in Ukrainian].
4. **Martynova, R.** (2024). Zmishani metody yak zasib udoskonalennia inshomovnoho movlennia narodiv riznykh krain svitu v pershii polovyni XX stolittia [Mixed Methods as a Tool for Improving Foreign Language Speech Among Nations in the First Half of the 20th Century].

Ukrainskyi Pedagogichnyi zhurnal, 3, 167–178. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-3-167-178> [in Ukrainian].

5. **Redko, V.H.** (2018). Onovlennia zmistu navchannia inozemnykh mov u suchasni shkilni osviti – prerohatyva novoi ukrainskoi shkoly [Updating the Content of Foreign Language Education in Modern Schooling – A Priority of the New Ukrainian School]. *Inozemni movy v shkolakh Ukrainy*, 4, 10–15 [in Ukrainian].

6. **Tarnopolskyi, O.** (2019). Try holovnykh paradyhm u vykladanni inozemnykh mov u XXI storichchi: prolehomynty do stvorennia yedynoho pidkhodu do yikh navchannia [Three Main Paradigms in Foreign Language Teaching in the 21st Century: Prolegomena to Creating a Unified Approach to Their Teaching]. *Inozemni movy*, 2 (98), 3–9. <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2019.2.169307> [in Ukrainian].

7. **Frumkina, Aryna** (2023). Intehrovane navchannia uchniv pochatkovoï shkoly osvitnoi ta anhliiskoi movlennievoi diialnosti [Integrated Teaching of Primary School Students in Educational and English Speech Activities]. *Visnyk KrNU imeni Mykhaila Ostrohradskoho*. Issue 4/2023 (141), p. 20–25. <https://doi.org/110.32782/1995-0519.2023.4.2> [in Ukrainian].

8. **Frumkina, A.** (2023). Theoretical and Empirical Models of Organizational Learning Processes in Knowledge Management. *Economics. Ecology. Socium*, 7 (3), 49–64. <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2023.7.3-5> [in English].

9. **Giesler, T.** (2019). Munich works: German perspectives on the history of language learning and teaching. *Language & History*, p. 265–269 [in English].